

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Соціологічні методи в дослідженні міжнародних відносин
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань *29 "Міжнародні відносини"*
Спеціальність *291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії"*
Освітній рівень *Перший (бакалаврський) рівень*
Освітня програма *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*

Статус дисципліни *вибіркова*
Мова викладання, навчання та оцінювання *українська*

Завідувач кафедри
міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Ірина Отелко

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробник:

Ус Марина Ігорівна, к.е.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Події останніх років, що відбуваються на світовій арені, спонукали фахівців з міжнародних відносин по-новому оцінити такі проблеми, як національні інтереси, конфлікти і війни, тероризм, національний суверенітет, зовнішня політика тощо. Це викликало необхідність в детальній розгледі і подальшому прогнозуванні їх стану, що знайшло відображення і в досліджуваніх питаннях та використанні різних методів аналізу цих питань, зокрема соціологічних.

Мета навчальної дисципліни полягає в формуванні теоретичних знань щодо загальних методологічних та методичних принципів планування та реалізації кількісних і якісних досліджень, набутті практичних навичок проведення головними методами соціологічного дослідження різних елементів міжнародних відносин, міжнародних політичних процесів, застосуванні соціологічної методології та методів щодо наукового аналізу світових подій, взаємовпливу внутрішньо- та зовнішньополітичних процесів за участю основних акторів міжнародних відносин.

Навчальна дисципліна "Соціологічні методи в дослідженні міжнародних відносин" належить до циклу професійно орієнтованих дисциплін підготовки бакалаврів за освітньою програмою "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" і є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня всіх форм навчання.

Курс	4
Семестр	7
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Кількісні методи в міжнародних відносинах	Сучасні інформаційні системи та технології
Основи економіки	Регіональна та національна безпека
Основи міжкультурної комунікації	Методологія і організація наукових досліджень
Документна комунікація	Технологія суспільних комунікацій
Суспільні комунікації	Геополітика та геостратегія
Міжнародні організації	Кваліфікаційна робота
Міжнародні економічні відносини	
Міжнародна інформація	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
<p>Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.</p> <p>Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.</p> <p>Здатність бути критичним і самокритичним.</p>	<p>Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.</p> <p>Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.</p> <p>Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.</p> <p>Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.</p>

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціологічного дослідження міжнародних відносин

Тема 1. Міжнародні відносини як об'єкт соціологічного дослідження

1.1. Сутність, типи та види міжнародних відносин. Види, форми та типи міжнародних відносин. Підходи до розуміння змісту та направленості міжнародних відносин. Фактори діячі в системі міжнародних відносин.

1.2. Суб'єкти, учасники та принципи здійснення міжнародних відносин. Суб'єкти міжнародних відносин. Соціальний агент, поняття "акторів" в міжнародних відносин. Принципи взаємодії та взаємозалежності в міжнародних відносинах.

1.3. Поняття та види досліджень. Науковий підхід в дослідженні міжнародних відносин. Дослідження, класифікація дослідження. Види наукових досліджень. Відмінні риси наукового підходу в дослідженні міжнародних відносин

Тема 2. Інформаційне забезпечення досліджень в сфері міжнародних відносин

2.1 Поняття та види інформації. Поняття інформації, міжнародної інформації. Види інформації. Функції інформації в дослідженні міжнародних відносин. Переваги та недоліки первинної та вторинної інформації в дослідженні міжнародних відносин. Документальні та фактографічні джерела інформації в сфері міжнародних відносин. Зовнішні джерела міжнародної інформації.

2.2. Джерела та канали отримання інформації в процесі дослідження міжнародних відносин. Офіційні та неофіційні канали збору інформації. Інформаційні агенства як джерело інформації. Дезінформація та методи дезінформування. Чутки в дослідженні міжнародних відносин.

2.3. Вимоги до інформаційного забезпечення дослідження. Інформаційне забезпечення

наукового дослідження. Вимоги до інформаційного забезпечення дослідження сфери міжнародних відносин.

Тема 3. Загальна методологія соціології міжнародних відносин

3.1. *Становлення соціології міжнародних відносин.* Соціологія міжнародних відносин та процес її становлення. Підходи до соціології міжнародних відносин. Теорії соціології міжнародних відносин. Проблематика соціології міжнародних відносин.

3.2. *Характеристика соціологічного дослідження.* Поняття, характеристика та методи соціологічного дослідження. Завдання соціологічних досліджень.

3.3. *Основні елементи соціологічного дослідження.* Основні елементи соціологічного дослідження. Види проблем та важливість проблем в дослідженні. Цілі, завдання, гіпотези, об'єкт, предмет, суб'єкти та висновок дослідження та їх вплив на результативність соціологічного дослідження

3.4. *Види соціологічних досліджень.* Види та етапи соціологічних досліджень. Зондувальне (пілотажне) дослідження. Описове (інформаційне) дослідження пояснювальні дослідження та їх переваги.

3.5. *Вибіркові спостереження та складання вибірки.* Вибіркове спостереження. Суцільне та несукцільне вибіркового спостереження. Поняття вибіркової та генеральної сукупності. Розрахунок вибірки. Типи вибірки. Поняття репрезентативності вибірки. Пере

Тема 4. Програма соціологічного дослідження

4.1. *Поняття та функції програми соціологічного дослідження.* Емпіричне соціологічне дослідження. Проект соціологічного дослідження. Структура процесу соціологічного дослідження. Функції програми соціологічного дослідження. Схема програми соціологічного дослідження. *Методологічний розділ програми соціологічного дослідження.* Методологічний розділ програми соціологічного дослідження. Елементи методологічного розділу дослідження. Поняття проблеми та проблемної ситуації в дослідженні. Види гіпотез. Методи пр висуненні та спростуванні гіпотез. Вимоги та стадії побудови гіпотез.

4.2. *Процедурний розділ програми соціологічного дослідження.* Методологічна (процедурна) частина програми соціологічного дослідження. Інструментарій соціологічного дослідження. Методи збору первинної інформації. Бюджет соціологічного дослідження. Основні вимоги до складання соціологічного дослідження.

Змістовий модуль 2. Методи проведення соціологічного дослідження в сфері міжнародних відносин

Тема 5. Аналіз ситуацій в дослідженні міжнародних відносин

5.1. *Спостереження як загальнонауковий метод.* Поняття, особливості, проблеми, переваги і недоліки, область застосування. Специфіка спостереження в соціології. Класифікація видів спостереження в соціології. Процедура проведення спостережень.

5.2. *Програма та інструментарій спостереження* Програма та інструментарій спостереження: щоденник, інструкція спостерігача, картка спостерігача. Використання технічних засобів первинної реєстрації інформації.

5.3. *Аналіз і обробка матеріалів спостереження.* Методи аналізу і обробки даних спостереження.

5.4. *Поняття документальної інформації в соціології.* Види документальних джерел емпіричної інформації. Проблема достовірності документальної інформації. Загальна характеристика традиційних прийомів у соціологічному вивченні змісту документальних джерел.

5.5. *Аналіз схожих ситуацій та методи порівняння.* Специфіка порівнянь в соціології міжнародних відносин. Поняття схожих ситуацій.

Тема 6. Комунікативні та соціально-психологічні методи дослідження міжнародних

відносин

6.1 *Поняття опитування в соціологічних дослідженнях.* Роль опитування у комплексі інших соціологічних методів збору інформації. Переваги і недоліки методу опитування. Проблеми достовірності інформації. Помилки і труднощі в проведенні опитування. Класифікація опитувальних процедур.

6.2. *Анкетування.* Його різновиди, особливості, переваги і недоліки. Соціологічна анкета. Основні принципи побудови анкети. Види запитань анкети, її композиція. Необхідні умови успішної проведення анкетування. Поштове опитування як різновид анкетування. Його переваги і обмеження. Специфіка поштової анкети, характер питань, обсяг анкети. Особливі різновиди опитувань. Проблема вибірки, рівень репрезентативності даних. Особливості роботи інтерв'юерів при телефонних опитуваннях.

6.3. *Особливості інтерв'ю як методу збору первинної соціологічної інформації.* Відмінність інтерв'ю від анкетного опитування. Характерні особливості, переваги та недоліки методу. Організація проведення інтерв'ю. Типи інтерв'ю. Труднощі проведення інтерв'ю. Підбір та підготовка інтерв'юерів. Забезпечення надійності одержуваних даних. «Ефект інтерв'юера». Типові помилки при проведенні інтерв'ю.

6.4. *Стратегія проведення біографічного дослідження.* Польовий етап дослідження. Техніка проведення біографічного інтерв'ю. Позиція дослідника. Зберігання польової інформації. Правила транскрипції на папері. Перевірка надійності даних. Труднощі в застосуванні біографічного методу в соціологічному дослідженні.

6.5. *Методи експертних оцінки.* Області застосування методу. Процедура проведення експертного опитування. Підбір експертів. Основні підходи до відбору експертів. Етап збору експертної інформації. Аналіз експертної інформації. Переваги і недоліки методу експертної оцінки.

6.6. *Фокус-групові дискусії.* Метод фокус-групи - якісний метод збору соціологічної інформації. Методичні процедури проведення фокус-групового дослідження. Роль модератора в фокус-групі. Сфери застосування методу фокус-групи.

6.7. *Соціометричні опитування.* Метод соціометрії. Процедура проведення соціометричного опитування. Аналіз результатів. Соціометричні індекси. Соціограма. Проблема вимірювання групової згуртованості. Проблема надійності соціометричною процедури.

6.8. *Тестування.* Поняття тесту. Роль тестування в соціологічному дослідженні. Різновиди тестів. Процедура і методика проведення тестування. Надійність тестів. Інтерпретація результатів тесту. Межі та сфери застосування методу тестування. Тести на виявлення особистісних диспозицій. Вимірювання соціальних установок.

Тема 7. Прогнозні методи соціологічного дослідження сфери міжнародних відносин

7.1. *Інструменти та види прогнозування.* Інструменти та види прогнозів. Сутність політичного прогнозування. Внутрішньополітичне прогнозування. Зовнішньополітичне прогнозування. Сценарії прогнозу. Умови прогнозування. Ознаки прогнозування. Достовірність і корисність прогнозу.

7.2. *Типи прогнозів.* Типи політичних прогнозів Мета політичного прогнозування. Форми прогностичного знання. Теоретичні засади політичного прогнозування. Типологія політичних прогнозів. Стадії політичного прогнозування. Фактори надійності політичного прогнозу. «Ефект Едипу». Принцип альтернативності прогнозу. Принцип системності прогнозу. Синергетичний принцип. Принцип безперервності прогнозування. Принцип верифікації.

7.3. *Інтуїтивно-логічні методи прогнозування.* Різновиди інтуїтивно-логічних методів політичного прогнозування. Метод аналогії. Метод «Дельфи». Метод «мозкового штурму». Побудова сценаріїв на підставі ситуаційного аналізу. Поняття сценарію в політичній аналітиці. Кількісні методи політичного прогнозування.

7.4. *Формалізовані методи політичного прогнозування.* Формалізовані методи політичного прогнозування: загальна характеристика, основні особливості. Екстраполятивні технології прогнозування. Побудова трендів.

Тема 8. Спеціально-наукові методи дослідження

8.1. *Метод моделювання в соціологічних дослідженнях.* Поняття моделі. Типологія моделей та схема їх взаємозв'язку. Візуалізація та якісні методи моделювання. Сутність та етапи політичного моделювання. Принципи моделювання. Основні завдання та етапи моделювання. Головні аспекти емпіричного моделювання. Емпіричні моделі внутріполітичного процесу. Математичні моделі: аналітичні та імітаційні моделі, детерміновані та стохастичні моделі, неперервні та дискретні моделі, статичні та динамічні моделі, ізоморфні та гомоморфні моделі. Дослідження політичної свідомості методами психосемантики. Метод семантичного диференціала.

8.2. *Ситуаційний аналіз, case studies івент-аналіз, SWOT-аналіз, метод ПАТЕРН в соціологічних дослідженнях*

8.3. *Позиційний і ресурсний методи, спеціальні методики зображення розстановки політичних сил.*

Тема 9. Результати та звітування з проведеного соціологічного дослідження міжнародних відносин

9.1. *Пояснення і інтерпретація даних соціологічного дослідження.* Основні процедури та рівні аналізу результатів дослідження. Описовий та пояснювальний варіанти аналізу даних. Принципи пояснення результатів дослідження: зумовленість завданнями дослідження, зв'язок з проблемою дослідження, «робота» в рамках концептуальної і операціонально моделі дослідження. узагальнення результатів соціологічного дослідження.

9.2. *Форми представлення результатів соціологічного дослідження.* Підготовка та представлення звіту, структура наукового звіту.

9.3. *Розробка рекомендацій.* Розробка та розуміння рекомендацій. Мета і завдання рекомендацій. Види рекомендацій. Теоретичні та практичні рекомендації. Вимоги до розробки рекомендацій в дослідженні міжнародних відносин.

Методи навчання та викладання

У ході викладання навчальної дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання та викладання – проблемних та міні-лекцій, групові-дискусії, робота в малих групах, кейс-стаді, презентацій, мозкові атаки, групова та індивідуальна дослідницька робота тощо (таб.).

Розподіл методів навчання та викладання за темами навчальної дисципліни

Тема	Методи навчання та викладання
<i>Тема 1.</i> Міжнародні відносини як об'єкт соціологічного дослідження	Лекція проблемного характеру з питання "Монодисциплінарний та міждисциплінарний інструментарій науково пошуку", робота в малих групах, презентація результатів
<i>Тема 2.</i> Інформаційне забезпечення досліджень в сфері міжнародних відносин	Міні-лекція з питання "Дезінформація та чутки в соціологічних дослідженнях в сфері міжнародних відносин", робота в міні-групах, презентація, банки візуального супроводження
<i>Тема 3.</i> Загальна методологія соціології міжнародних відносин	Мозкові атаки з питань "Методологічне обґрунтування вибору виду дослідження. Фактори, що визначають вибір передбачуваного дослідження" робота в малих групах, презентація результатів

Тема 4. Програма соціологічного дослідження	Міні-лекція з питання " Недоліки та труднощі при розробці та реалізації програми соціологічного дослідження", групова та індивідуально дослідницька робота
Тема 5. Аналіз ситуацій в дослідженні міжнародних відносин	Кейс-стаді щодо кількісно-якісного аналізу документів (контент-аналіз): межі його застосування в соціальних і політичних науках та при аналізі міжнародних відносин, робота в малих групах, презентація
Тема 6. Комунікативні та соціально-психологічні методи дослідження міжнародних відносин	Лекція проблемного характеру з питання " Проблеми валідності результатів фокусів-груп. Переваги й обмеження фокус-груп", презентація
Тема 7. Прогнозні методи соціологічного дослідження сфери міжнародних відносин	Дискусія "Достовірність і корисність прогнозу в дослідженні міжнародних відносин", презентація
Тема 8. Спеціально-наукові методи дослідження	Лекція проблемного характеру з питання " Моделі глобального розвитку та соціально-культурної динаміки ", банки візуального супроводження
Тема 9. Результати та звітування з проведеного соціологічного дослідження міжнародних відносин	Робота в малих групах, презентація результатів групової та індивідуальної дослідницької роботи

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту бути атестованим – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Залік виставляється як загальна сума балів, набраних за результатами поточного контролю.

Поточний контроль включає оцінювання студентів під час:

Лекції: активної роботи на парі (1 бал за кожне лекційне заняття) за умов виконання завдань та відповідей на питання викладача, участі у обговоренні проблемних або дискусійних питань. Загальна кількість балів – 12.

Практичні та лабораторні заняття: виконання студентами 12 завдань до тем навчальної дисципліни (2 бали за виконання завдань під час практичних занять і 3 бали – під час лабораторних занять). Загальна кількість – 30 балів.

Написання письмової контрольної роботи – максимальна оцінка 6 балів (включає 1 евристичне завдання та 1 розрахункове завдання діагностичного рівня).

Складання 2 комплексних модульних контролів у формі колоквиумів. Протягом семестру студенти пишуть 2 колоквиуми – по 12 балів за кожний. Максимальна кількість балів - 24. Колоквиуми включають теоретичні питання у формі тестових питань – до 4 балів, 2 практичних завдання різного рівня складності – до 8 балів.

Самостійна робота:

оцінювання 3 творчого завдань – загальна кількість балів 18 (2 творчих завдання по 5 балів і 1 завдання – 8 балів, що передбачає проведення соціологічного дослідження за складеною програмою і підготовку звіту. Творчі завдання розміщене на ПНС навальної дисципліни).

Представлення результатів та рекомендацій з проведеного соціологічного дослідження у формі підготовки мультимедійної презентації – 10 балів.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку, який передбачає виставлення оцінки як загальної суми балів, набраних за результатами поточного контролю.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 60 балів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
1	2	3	4
Тема 1. Міжнародні	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція	Лекція за питаннями теми 1. Міжнародні відносини як об'єкт соціологічного дослідження та лекція проблемного характеру з питання "Монодисциплінарний та міждисциплінарний інструментарій науково пошуку", робота в малих групах, презентація результатів	Робота на лекції

	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 1. Робота в малих групах: обґрунтування понять «міжнародні відносини», «учасники міжнародних відносин», «наукове дослідження». Сучасні теорії і сценарії розвитку міжнародних відносин	Активна участь в обговоренні питань, доповіді та презентації роботи групи	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до практичного заняття та опрацювання питання: "Перехід від історико-описових до аналітико-прогностичних досліджень"		
1	2		3	4
Тема 2. Інформаційне забезпечення досліджень в сфері міжнародних відносин покуців	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 2. " Інформаційне забезпечення досліджень в сфері міжнародних відносин". Міні-лекція з питання "Дезінформація та чутки в соціологічних дослідженнях в сфері міжнародних відносин "	Робота на лекції	1
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття 1 заняття за темою " пошуку джерел інформації для планування проекту дослідження"	Активна участь у виконанні лабораторних завдань, робота в малих - групах	3
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	4	
	Виконання домашнього завдання 1 "Інформаційні агенства як джерело отримання інформації в сфері міжнародних відносин"			
Тема 3. Загальна методологія соціології міжнародних	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 3. " Загальна методологія соціології міжнародних відносин" питання: 3.1. Становлення соціології міжнародних відносин. 3.2. Характеристика соціологічного дослідження. 3.3. Основні елементи соціологічного дослідження	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 3. Мозкові атаки з питань " Методологічне обґрунтування вибору виду дослідження. Фактори, що визначають вибір передбачуваного дослідження"	Активна участь у виконанні практичних завдань, робота в малих групах, презентація результатів	2

	Лекція	Лекція за темою 3. "Загальна методологія соціології міжнародних відносин" питання: 3.4. Види соціологічних досліджень. 3.5. Вибіркові спостереження та складання вибірки	Робота на лекції	1
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття 2. Розрахунок різних типів вибірок	Активна участь у виконанні лабораторних завдань	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до практичного та лабораторного заняття. Виконання творчого завдання	Перевірка творчого завдання	5
1	2		3	4
	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за темою 4. "Програма соціологічного дослідження". Міні-лекція з питання "Недоліки та труднощі при розробці та реалізації програми соціологічного дослідження"	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 4. "Програма соціологічного дослідження" Виконання практичних завдань щодо складання програми проведення соціологічного дослідження, вибору інструментарія дослідження, групова та індивідуальна дослідницька робота	Активна участь у виконанні практичних завдань, представлення результатів групової та індивідуальної дослідницької роботи	2
			Колоквіум	12
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквіуму Підготовка творчого завдання з дослідження за обраною темою представлених на ПНС курсу	Перевірка творчого завдання	5
	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за темою 5. "Аналіз ситуацій в дослідженні міжнародних відносин"	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Кейс-стаді щодо кількісно-якісного аналізу документів (контент-аналіз): межі його застосування в соціальних і політичних науках та при аналізі міжнародних відносин, робота в малих групах, презентація	Активна участь у виконанні практичних завдань, робота в малих групах, презентація	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Тема 4. Програма соціологічного дослідження				
Тема 5. Аналіз ситуацій в дослідженні				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу, пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання завдань за темою 5.		
Тема 6. Комунікативні та соціально-психологічні методи дослідження міжнародних відносин	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 6. " Комунікативні та соціально-психологічні методи дослідження міжнародних відносин". 6.1 Поняття опитування в соціологічних дослідженнях. 6.2. Анкетування. 6.3. Особливості інтерв'ю як методу збору первинної соціологічної інформації. 6.4. Стратегія проведення біографічного дослідження	Робота на лекції	1
1	2	3	4	
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття 3. Складання анкети та запитальника, проведення на їх основі опитувань різних видів.	Активна участь у виконанні лабораторних завдань	3
	Лекція	Лекція за темою 6. питання 6.5. Методи експертних оцінки. 6.6. Фокус-групові дискусії. 6.7. Соціометричні опитування. 6.8. Тестування. Лекція проблемного характеру з питання " Проблеми валідності результатів фокусів-груп. Переваги й обмеження фокус-груп"	Робота на лекції	1
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття 4. Вирішення практичних завдань щодо визначення ціни на товари підприємства та обґрунтування цінової політики підприємства	Активна участь у виконанні лабораторних завдань	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до лабораторних занять. Виконання творчого завдання 2.	Перевірка творчого завдання	5
Тема 7. Прогнозні методи соціологічного	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 7. " Прогнозні методи соціологічного дослідження сфери міжнародних відносин " та лекція проблемного характеру з питання "Планування збутової діяльності та вибір каналів збуту"	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 7. Дискусія "Достовірність і корисність прогнозу в дослідженні міжнародних відносин"	Активна участь у виконанні практичних завдань, активна участь в обговоренні дискусійних питань	2

		Письмова контрольна робота	6	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до письмової контрольної роботи за темами 5-7		
1	2	3	4	
Тема 8. Спеціально-наукові методи дослідження	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 8. "Спеціально-наукові методи дослідження" питання 8.1. Метод моделювання в соціологічних дослідженнях. 8.2. Ситуаційний аналіз, case-studies івент-аналіз, SWOT-аналіз, метод ПАТЕРН в соціологічних дослідженнях	Робота на лекції	1
	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття 5. Матричні методи аналізу в соціологічному дослідженні	Активна участь у виконанні лабораторних завдань	3
	Лекція	Лекція за темою 8. "Спеціально-наукові методи дослідження" питання 8.3. Позиційний і ресурсний методи, спеціальні методики зображення розстановки політичних сил. Лекція проблемного характеру з питання "Моделі глобального розвитку та соціально-культурної динаміки"	Робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 8. Вирішення завдань щодо використання кейс-методу та побудови дерева цілей	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до практичного та лабораторних занять. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка презентації до виконаного соціологічного дослідження за обраною темою	Презентація	10
Тема 9. Результати та звітування з	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за темою 11. "Програмні продукти та їх використання в сучасній маркетинговій діяльності". Лекція проблемного характеру "Переваги та недоліки використання існуючих програмних продуктів в маркетинговій діяльності"	Робота на лекції	1

	Лабораторне заняття	Лабораторне заняття № 6. « підготовка і оформлення матеріалів звіту з проведеного соціологічного дослідження». Аналіз сучасного програмного забезпечення для реалізації результатів дослідження	Активна участь у виконанні лабораторних завдань	3
			Колоквіум	12
Самостійна робота				
1		2	3	4
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до лабораторних занять. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквіума. Виконання творчого завдання з підготовки звіту дослідження.	Перевірка творчого завдання	8

Рекомендована література

Основна

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / [Пер. з франц.]. – К.: Юніверс, 2004. – 688 с.
2. Важинський С.Е. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
3. Кузь О.М. Геополітика : конспект лекцій Д.С. Коротков / Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2008 – 178 с.
4. Международные отношения и мировая политика : учебник для вузов / П. А. Цыганков [и др.] ; под редакцией П. А. Цыганкова. — 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Издательство Юрайт, 2020. — 279 с.
5. Панченко Л. Ф. Математичні та статистичні методи аналізу соціологічної інформації : Практикум / Л. Ф. Панченко; КПІ ім. І. Сікорського, 2018. – 289 с.

Додаткова

6. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / Пер. з англ. Н.Климчук. – Л.: Кальварія, 2006. – 474 с.
7. Гурова К. Д. Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / К. Д. Гурова, К. Д. Ганін ; Харків. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. – 328 с.
8. Ермоленко Д. В. Социология и проблемы международных отношений (некоторые аспекты и вопросы социологических исследований международных отношений) / Д. В. Ермоленко. – Москва, 1977. – 68-78 с.
9. Крыштановский, А. О. Анализ социологических данных с помощью пакета SPSS : учеб. пособие для вузов / А. О. Крыштановский; Гос. ун-т – Высшая школа экономи-ки. –М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2006. — 281с
10. Раймерз Ф. Компетентний діалог: використання досліджень для формування світової освітньої політики [Текст] : пер. з англ./ Ф. Раймерз, Н. Мак-Гінн. – Львів : Літопис, 2004 – 212 с.
11. Статистичний аналіз соціологічних даних / В. І. Паніотто, В. С. Максименко, Н. М. Харченко; Київ. міжнар. ін-т соціології. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2004. – 269 с.
12. Шевель І.П. Основні напрямки вивчення міжнародного порядку в соціології міжнародних відносин / І.П. Шевель// «Young Scientist». - № 4.1 (31.1). – 2016. – С. 14-18.
13. Щерба Г.І. Європейський вибір України та розвиток транскордонного співробітництва як предмет емпіричного соціологічного аналізу / Г.І. Щерба // Нова

парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія : журнал наукових праць / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Творче об-ня “Нова парадигма”. – К., 2008. – Вип. 82. – С. 191–205.

Інформаційні ресурси

14. Дослідження міжнародних відносин. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://moyaosvita.com.ua/istoriya/doslidzhennya-mizhnarodnix-vidnosin/>.

15. Європейські інформаційно-аналітичні центри [Електроний ресурс] . – Режим доступу : <http://www.eurasia.org.ru/>
16. Панина Н.В. Технология социологического исследования. Курс лекций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://194.44.152.155/elib/local/r362.pdf>Соціологічні методи в дослідженні міжнародних відносин [Електроний ресурс] // ПНС ХНЕУ. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6859>
17. Терещенко Н.В. Проблема соціологічного методу в дослідженні міжнародних відносин [Електроний ресурс] / Н.В. Терещенко. – Режим доступу: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30393/550_19-33.pdf;jsessionid=218996B338A77DCC160D41F9B102382A?sequence=1